

Året som gikk 2020

Styret for Stiftelsen Norsk villreinsenter informerer

Innledning

Stiftelsen Norsk villreinsenter ble opprettet i september 2006 og har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Stiftelsen har to driftsenheter: Norsk villreinsenter Sør på Skinnarbu i Tinn kommune, og Norsk villreinsenter Nord på Hjerkin i Dovre kommune. Hvert av sentrene har sin definerte villreinregion som geografisk ansvarsområde (henholdsvis sør for og nord for Sognefjorden), men praktisk og faglig er samarbeidet bredt.

Styret

Styret for Stiftelsen Norsk villreinsenter har i 2020 bestått av følgende personer:

Medlem		Varamedlem	
Stein Lier-Hansen (leder)	Norsk Industri	Bente Rønning	NINA
Jørn Langeland	Tinn kommune	Jan Andresen	Tinn kommune
Astrid S. Ruste	Dovre kommune	Frode Faksvåg	Dovre kommune
Endre Lægreid	Villreintrådet i Norge / Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet	Jan Olav Solstad	Villreinutvalget for Rondane Nord
Torill Olsson	MIMIR	Mirjam Engelsjord	Reiselivsmotivator
Gunhild Dalaker Tuseth (nestleder)	Fylkesmannen i Oslo og Viken	Astrid Alice Haug	Fylkesmannen i Trøndelag
Kristin Prestvold	Trøndelag fylkeskommune	Torfinn Rohde	Verdensarv- koordinator Røros

Sekretariatsfunksjonen for styret har vært ivaretatt av fagdirektør Vemund Jaren, Miljødirektoratet. Det har vært avholdt 3 styremøter, og styret behandlet 24 saker i 2020.

Rapportering på stiftelsens strategiske plan

Stiftelsen behandlet og vedtok ny strategisk plan i 2020. Denne er gjeldende fra og med 2021 til og med 2025. Aktiviteten i 2020 var derfor styrt etter strategisk plan 2016 – 2020. Her er det fire målområder det rapporteres på:

- Naturveiledning og formidling
- Knutepunktfunksjon
- Dokumentasjon og rådgivning
- Verdiskaping

Den strategiske planen er konkretisert i årlige virksomhetsplaner for de ansatte ved driftsenhetene. Framdriften i virksomhetsplanene rapporteres til styret to ganger per driftsår, og oppsummeres i «Året som gikk», der også økonomiske nøkkeltall inkluderes.

Målområde 1: Naturveiledning og formidling

Norsk villreinsenter har et stort ansvar for formidling og tilgjengeliggjøring av villreinfaglig kunnskap i mange kanaler. Naturveiledning og formidling rettet mot skoleverket, men også andre grupper av ulike slag er en viktig arbeidsoppgave for senterets tre naturveiledere. I tillegg drives formidling rettet mot turister og utdanningsinstitusjoner ved attraksjonene som hører til Besøkssenter villrein. Naturveilederne deltar i flere prosjekter rettet mot spesielle grupper eller geografiske områder, samt i utviklingen av nye undervisningskonsepter både selvstendig og i samarbeid med andre aktører. Tidene forandrer seg, og Norsk villreinsenter har nå også et økt fokus på formidling på nett og i sosiale medier.

Naturveiledning

I 2020 har naturveilederne ved Norsk villreinsenter holdt opplegg for grunnskole, videregående skole, universitet, høyskole, folkehøgskole, leirskole, og andre grupper. Både som besøk hos villreinsenterne, men også oppsøkende virksomhet der naturveilederne har reist ut til skoler ol. og hatt opplegg i deres nærområde. Foruten besøk fra ulike utdanningsinstitusjoner har vi også hatt grupper fra Miljødirektoratet, Villreinløypa og Heiplansamlingen. Alt dette innenfor rammene for smittevern.

Totalt har NVS hatt naturveiledning for 1054 skoleelever og 118 lærere i løpet av 2020. Sammen med deltakende på Verdens miljødag (7000), drop-in naturveiledning på viewpoint SNØHETTA (6128) og grupper av voksne og andre (368) har totalt 14 668 personer blitt nådd med fysisk naturveiledning av naturveilederne ved NVS.

Villreinkunnskap til barn og unge i Nordfjella

2020 var første operative år for det nye prosjektet Villreinkunnskap til barn og unge i Nordfjella der naturveileder Tuva Flor Lien er prosjektleder. Prosjektet ble startet opp med bakgrunn i saneringen av villreinstammen i Nordfjella sone 1 grunnet skrantesjuka, og har som mål å opprettholde kunnskapen om villrein og villreinfjell hos barn og unge i kommunene Lærdal, Aurland, Hemsedal, Hol og Ål. Med støtte fra Miljødirektoratet gjennomførte vi

villreindager i august på lokaliteter i og i nærheten av Nordfjella med gratis transport og mat for 6. klassinger i de nevnte kommunene. Villreindagene fikk gode tilbakemeldinger fra skolene og kommunene, og god omtale i media. Ambisjonen er å fortsette med slike villreindager fram til det er reetablert en villreinstamme i sone 1.

Samarbeid med landslinja for natur og miljø

I 2020 kom det på plass en ny samarbeidsavtale mellom Rjukan videregående skole og Norsk villreinsenter, der landslinja for natur og miljø mottar ett gratis ukesverk undervisning med naturveileder i året. Første undervisningsdag ble gjennomført høsten 2020.

Dag i naturen

Siden 2018 har Norsk villreinsenter sammen med Nasjonalparkstyret for Rondane og Dovre nasjonalparker tilbudt naturveiledning til skoler som sokner til nasjonalparker og verneområder innunder styrets forvaltning. Her stod nasjonalparkstyret for finansiering av busstransport så elevene fikk en dag i naturen i sitt nærområde, mens NVS bidro med et faglig opplegg med fokus på villrein og verneområder.

I 2020 fikk ikke lenger nasjonalparkstyret finansiering til dette prosjektet. Da fikk vi finansiell støtte til busstransport av Oppland fylkeskommune som en del av oppfølging av Regional plan for Rondane og Sølknletten, og kunne gjennomføre opplegg for skolene som ville benytte seg av tilbudet. Tilbudet dette året kom ikke ut før august og det ble derfor noe redusert deltakelse. Da ble også omfanget av skoler større siden dette ikke begrenser seg til kommuner med areal innen verneområdene, men områder villreinen i disse områdene bruker.

Restmidler fra denne tildelinga vil bli brukt i løpet av juni og det jobbes for å få på plass finansiering for årene som kommer. I 2020 deltok totalt fire skoler, og det er avtale med en femte om gjennomføring i juni dette året.

Reinkassa

Siden 2018 har NVS jobbet sammen med Rørosmuseet Verdensarvsenteret med prosjektet som heter Reinkassa. Dette bygger på et opplegg kalt Villreinkassa som i sin tid ble utviklet av naturveilederne ved NVS. Sammen med Rørosmuseet har vi prøvd å videreutvikle dette konseptet og tilpasse det for bruk i områder med enten tam eller vill rein, eller begge. Dette blir gjort gjennom å fokusere på likhetene mellom disse og behandle reinen som dyr mest mulig felles, for så å skille på vill og tam der dette er nødvendig.

Prosjektet munner ut i ei fysisk kasse med reineffekter knyttet til dyret rein og bruken av det. I denne kassa er det også en perm med bakgrunnsstoff for lærere og pedagoger, samt forslag til aktiviteter, håndarbeid og matlaging. Denne skal kunne sendes rundt til brukere som da selv skal kunne gjennomføre kortere og lengre undervisningsopplegg om rein ved bruk av det de finner i kassa. Med dette prosjektet håper vi å kunne styrke villreinkunnskapen i samtlige villreinområder, spesielt de som ligger langt unna villreinsenterne og dermed ikke er like enkle å nå med fysisk naturveiledning for senterets naturveiledere. Prosjektet har dradd ut i tid, men skal nå ferdigstilles våren 2021.

Verdens miljødag

I 2020 som tidligere år har NVS deltatt både i planlegging og gjennomføring av et arrangement i Trondheim for markering av Verdens miljødag. Tidligere har dette vært arrangert fysisk med et stort antall deltakende skoler og barnehager. Årets arrangement ble et nettbasert opplegg og tilbudet kunne dermed nå mange flere. Totalt var 4000 barn påmeldt arrangementet. Fortsatt ligger et opptak av dette tilgjengelig på Youtube og vi regner derfor med at med de visninger som har vært etter dette, har vi nådd langt over 7000 barn og unge.

Besøkssenter villrein

Besøkssenter villrein består av de to attraksjonene viewpoint SNØHETTA og Fjellportalen. Førstnevnte har vært i drift årlig i sommerhalvåret siden 2011 og er et etablert og populært turmål. Sistnevnte er fortsatt under utvikling. I 2020 hadde viewpoint SNØHETTA ca. 30 000 besøkende. Her hadde vi to sommervikarer ansatt for å betjene Besøkssenteret daglig i åpningsperioden. Totalt hadde våre folk inngående villreinrelaterte samtaler med 6128 av de besøkende i løpet av sesongen. Attraksjonene under Besøkssenter villrein brukes flittig til formidling til skoleklasser og turister. En tur gjennom uteområdet til Fjellportalen og til viewpoint SNØHETTA er oftest hovedinnholdet i formidlinga når vi får besøk av skoleklasser og grupper på Hjerkin.

Digital formidling

I februar 2020 fikk Norsk villreinsenter egen Instagram-konto som et ledd i sosiale mediersatsningen vår. Målet med kontoen er å nå ut til nye mennesker med villreinformasjon, fakta og nyheter. Ved utgangen av året hadde kontoen over 1700 følgere, og nye følgere kommer stadig til. I forbindelse med oppstart av Instagram-kontoen og ansettelsen av ny informasjonsrådgiver, ble det laget en strategi for sosiale medier som knytter arbeidet med nettside, Facebook (3575 følgere) og Instagram sammen. Dette arbeidet bidrar til at vi når ut til flerfoldige tusen med villreinrelatert stoff hver uke. Facebook og Instagram driftes av naturveilederne og informasjonsrådgiver.

Strategien for sosiale medier har vært å tilpasse villreinkunnskap og –informasjon til et publikum som har lite kunnskap fra før. Vi har også brukt humor som et ledd i formidlingen, og lyktes godt med det. Kort fortalt er formidling via sosiale medier en form for naturveiledning på nett, som potensielt kan nå ut til veldig mange. Trenden er økt følgerskare på begge plattformer.

Statistikk Facebook

På Facebook la vi i 2020 ut 85 innlegg. Innleggene har en gjennomsnittsrækkevidde på 1620 personer, der det har variert fra 500 og opp til 8000. Totalt blir dette en rækkevidde på 137 500 personer, uten at det er relevant i denne statistikken. Rækkevidde for innlegg er antall personer som har sett et av innleggene våre minst én gang. Her er organiske og betalte innlegg slått sammen, og målingen er et anslag.

Statistikk Instagram

På Instagram publiserte vi 70 innlegg i "feeden", pluss over 150 "stories". Innleggene har en rekkevidde på mellom 550 personer (de første innleggene) og opp til 39 500 personer på betalte innlegg. I løpet av 2020 hadde vi jevnt over en rekkevidde på 1100-2000 personer per organiske innlegg.

Villrein.no

Norsk villreinsenters nettside, www.villrein.no, er utviklet og driftet i et samarbeid med Villreintrådet i Norge. Nettsiden ble lansert første gang i 2009 og relansert i ny form i 2014. Norsk villreinsenter har startet arbeid med ny grafisk profil. Parallelt med, eller i etterkant av dette, vil man vurdere eventuelt behov for nytt design og oppsett.

Nettsiden ble i 2020 oppdatert med 78 nyhetssaker i løpet av driftsåret, mot 98 i 2019 og 93 i 2018. På tross av noe færre saker enn "normalt" har vi hatt 79.662 unike besøkende og 215.579 sidevisninger. Dette er en økning fra 2019 på hhv. 2 og 6 %.

Webredaktøren for nettsiden jobber tett med de SOME-ansvarlige, både med utarbeidelse av årshjul for publisering, men også løpende vurderinger av hvor og hvordan ulike saker bør presenteres.

Media

NRK TV

Under statsministerbesøket 2. september 2020 gjennomførte NRK TV et intervju med Erna Solberg, som skulle brukes i forbindelse med avslutningsmarkeringen av Hjerkinns skytefelt.

Aftenposten

I forbindelse med avslutningsmarkeringen av oppryddingen av Hjerkinns skytefelt, laget Aftenposten en sak med overskriften "Hver flekk er saumfart. Bomber, søppel og veier er fjernet. Nå tar naturen over ryddejobben på Dovrefjell". Saken ble publisert 11. september 2020 og gir et godt innblikk i oppryddingens betydning for villreinen, samt generell kunnskap om villrein.

Generell medieomtale av oppryddingen av Hjerkinns skytefelt

I forbindelse med markeringen som ble avholdt på viewpoint SNØHETTA, 16. september, fikk Norsk villreinsenter mye god publisitet i nasjonal presse. Her fikk vi vist fram viewpoint SNØHETTA som attraksjon og formidlingsarena, og det var et tydelig fokus på villrein. Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn fremhevet ansvaret vi har overfor villrein i intervju med både tv, radio og trykte medier.

Safari på Safari

I høst hadde vi besøk av de tre gutta som lager youtube-serien «Safari på Safari». Konseptet er kort sagt å vise Safari fra Zambia det beste Norge har å by på. En av stoppene deres ble hos Norsk villreinsenter der de fikk naturveiledning en dag med tur til viewpoint SNØHETTA, matlaging og bålkos. Videoen har til nå blitt spilt av 133 000 ganger, samt at de la ut fire poster på Instagram som til sammen har 99 574 visninger.

Bonytt

I juli ble viewpoint SNØHETTA trukket fram som en av attraksjonene i saken “Vel verdt en omvei” i interiørmagasinet BONYTT.

Generelt

Løpende gjennom året får Norsk villreinsenter henvendelser fra pressen der de ber om kommentarer og uttaler til saker som handler om villrein og villreinrelaterte tema. Dette svares ut fortløpende.

Målområde 2: Knutepunkt

Det å ha bred kontaktflate mot villreinnemnder og -utvalg, verneområdestyrer, statsforvalter, fylkeskommuner og kommuner med villreinareal er en viktig løpende oppgave for Norsk villreinsenter. Norsk villreinsenter har vært representert på en rekke møter i løpet av året. En del færre fysiske møter, men desto flere digitale møter.

Den positive utviklingen ved Norsk villreinsenter som møteplass og knutepunkt har fortsatt. Begge enhetene har stabile leietakere, og på Skinnarbu har antall personer med kontorplass økt til 11 i løpet av 2020. Dette fordi sekretariatsfunksjonen for Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet er lagt hit. På Hjerkin er det 13 personer som har kontorplass.

De viktigste aspektene ved dette er at både Hjerkin og Skinnarbu utvikler seg til stadig større og tyngre kompetansesentra, at de fungerer stadig hyppigere og viktigere som arenaer for møter og meningsutveksling, og at sentrene er attraktive samarbeidspartnere og har fasiliteter som andre brukergrupper etterspør. I tillegg gjør de nyutviklede attraksjonene det enda mer attraktivt å legge møter og konferanser til de to sentrene.

2. september var vi så heldige å få besøk av statsminister Erna Solberg på Hjerkin. Statsministeren fikk ta del i en guida tur gjennom den 10 000 år lange historien fra siste istid og fram til i dag, samt en innføring i dagens store utfordringer for villrein, deriblant fragmenteringen av villreinens leveområder. Solberg fikk høre om oppdelingen av Dovrefjell og spesielt utfordringene både i Rondane og Snøhetta, før hun til slutt ble informert om det kommende arbeidet med kvalitetsnormen for villrein.

16. september hadde vi først besøk av klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn på Hjerkin. Ministeren fikk en grundig orientering om villrein og Norsk villreinsenters arbeid for å bevare villrein og villreinens leveområder. Senere samme dag fikk naturen offisielt tilbake gamle Hjerkin skytefelt under en markering av avslutningen for norgeshistoriens største naturrestaureringsprosjekt. Norsk villreinsenter fikk ta del i markeringen og bidro blant annet med naturveiledning opp til viewpoint SNØHETTA for blant annet klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn og forsvarsminister Frank Bakke-Jensen.

Opplæring av Villreinnemnder

Ved starten av 2020 gjennomførte begge enhetene oppstartsmøter for nye villreinnemnder i samarbeid med Miljødirektoratet. Villreinnemndene består av kommunale politikere fra hver kommune med areal i et villreinområde og sammensetningen følger “valgperioden”. Disse oppstartsmøtene kommer i etterkant av kommune- og fylkestingsvalg og det er her

nemndene konstituerer seg. På oppstartsmøtene fikk de en grundig innføring i nemndenes roller og oppgaver, samt en rekke relevante fagforedrag bla. «Hva er en villrein», om kunnskapsgrunnlaget, arealforvaltning og bestandsforvaltning.

Reetablering i Nordfjella

Reinen i Nordfjella sone 1 ble i 2017/2018 sanert som følge av funn av CWD. Etter en brakkleggingsperiode skal det gjeninnføres dyr her, og som en forberedelse til det, har Miljødirektoratet nedsatt en ekspertgruppe som skal vurdere når og hvordan dette skal gjøres. Norsk villreinsenter fikk i 2020, på oppdrag fra Miljødirektoratet, sekretariatet for dette arbeidet. Arbeidet er startet opp, men ble noe forsinket grunnet funn av CWD på Hardangervidda i september 2020.,

Målområde 3: Dokumentasjon og rådgivning

Kvalitetsnorm for villrein

I 2016 vedtok Stortinget at det skulle utarbeides en kvalitetsnorm for villrein, og i juni 2020 ble den vedtatt. Hovedformålene med kvalitetsnormen er at alle villreinområdene skal få et styrket kunnskapsgrunnlag, den skal bli et solid styringsverktøy for forvaltninga, og den vil gi innsikt over utfordringer villreinen møter og den samla belastningen på villreinområdene. Norsk villreinsenter har en aktiv rolle iblant annet kursing, koordinering og datainnsamling i forbindelse med kvalitetsnormen.

NINA har hovedansvar for delnorm 1, der Norsk villreinsenter er en viktig samarbeidspartner og underleverandør. Delnorm 1 handler om bestandsforhold og inneholder parametere som måler kondisjon, tilvekst, stammestruktur og helse. For å kunne klassifisere hvert enkelt villreinområde etter normen er det i mange områder behov for et betydelig løft når det gjelder tellinger. Norsk villreinsenter og NINA startet i 2020 med planlegging av tellekurs (kalve- og strukturtellinger) for alle 24 villreinområder. Mot slutten av 2020 ble det gjennomført en rekke digitale oppstartsmøter, for å gi informasjon til den lokale og regionale forvaltningen om kvalitetsnormen og arbeidet den medfører. Tellekursene er planlagt lagt til seinvinter/vår 2021.

Norsk villreinsenter har fått hovedansvar for datainnsamling også til delnorm 3. Denne delnormen handler om reinens arealbruk og ev. konflikter mellom hensynet til villrein og hensynet til andre samfunnsinteresser. For å kunne klassifisere etter denne delnormen trenger man både god kunnskap om hvordan reinen bruker områdene (beiteområder, kalvings- og oppvekstområder, trekkpassasjer m.m.) og kunnskap om konfliktområder (fokusområder). Vi har i 2020 brukt en del ressurser på planlegging av en slik kunnskapsgjennomgang for de nasjonale villreinområdene. De nasjonale villreinområdene skal klassifiseres første gang i 2021. De øvrige villreinområdene skal klassifiseres i 2023.

Lokale bidrag og lokal kunnskap i det enkelte område er helt essensielt for at vi skal få på plass et så godt og riktig kunnskapsgrunnlag som mulig. Prosessen for delnorm 3 er planlagt som flere arbeidstrinn, der lokal deltakelse er sentralt i flere. Norsk villreinsenter og NINA har innledningsvis og for alle de nasjonale villreinområdene planlagt et forarbeid/gjennomgang av dagens kartgrunnlag. Gjennom dette arbeidstrinnet, som i realiteten er en

“prøveklassifisering” etter kvalitetsnormen, identifiseres sentrale problemstillinger. Disse problemstillingene er tenkt oppsummert i interaktive karthistorier. Slike karthistorier mener vi vil egne seg godt som arbeidsverktøy. Vi planlegger at vi deretter skal gjennomføre digitale oppstartsmøter for hvert område, der vi inviterer relativt bredt. Dette for å gi informasjon om kvalitetsnormen og arbeidet som venter, men også for å diskutere en mindre arbeidsgruppe, som skal jobbe med de identifiserte problemstillingene. Gjennom en serie møter i disse arbeidsgruppene, vil vi jobbe aktivt med kartgrunnlaget, slik at dette er klart for levering til Miljødirektoratet innen 1. september 2021.

For at denne kunnskapsinnhenting knyttet til delnorm 3 skal bli så ensartet som mulig for alle våre 24 villreinområder, utarbeidet Norsk villreinsenter i samarbeid med Siri W. Bøthun (Sogn naturforvaltning) og NINA i 2020 en mal for «Kartlegging av villreins funksjonsområder og fokusområder» ([NVS Notat 8/2020](#)). Dette notatet er tenkt brukt som mal for gjennomføring av nye kartlegginger samt ved revideringer av eksisterende kartgrunnlag.

Kartlegging av reinens arealbruk

Norsk villreinsenter avsluttet i 2020 to kartleggingsprosjekter som hadde sin oppstart i 2019. Dette gjaldt Våmur-Roan og Fjellheimen. Disse prosjektene har styrket kunnskapsgrunnlaget generelt, og er også rettet mot kvalitetsnormen spesielt. I tillegg ble tilsvarende arbeid for Brattefjell-Vindeggen avsluttet, men endelig rapport foreløpig ikke ferdigstilt.

Feltaktivitet

Vi har i 2020 gjennomført en rekke feltoppgaver knyttet til ulike prosjekter. Som del av GPS-merkeprosjektet i Brattefjell-Vindeggen og Setesdal Austhei har vi hovedansvar for feltmessig oppfølging av merkede dyr. Dette medfører månedlige ettersyn av merkede dyr gjennom vintersesongen.

Vi deltok også som mannskap/fotograf under kalvetelling i Setesdal Ryfylke i juni 2020.

Sekretariat for FoU-prosjekter

I Rondane har det pågått forskning på villrein og ferdsel siden 2009. «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde; Villrein, ferdsel og forvaltning» skulle i utgangspunktet pågå ut 2021, men som følge av planlagt merking av nye simler vinteren 2021, blir prosjektet forlenget til 2022. Det ble avholdt ett styringsgruppemøte i 2020, og datainnsamlinga har gått som planlagt.

Norsk villreinsenter har siden 2009 hatt sekretariatet for de ulike GPS-merkeprosjektene på villrein både på Hardangervidda og i Nordfjella, i Setesdalsheiene og i Brattefjell-Vindeggen. På Hardangervidda er et stort ferdselsprosjekt under avslutning og referansegruppa har startet på dialogen om dette prosjektets form videre fremover, etter at merkingen av villrein nå inngår i et større merkeprogram på hjortevilt. Ferdselsprosjektet har tilført viktig kunnskap til forvaltningen av villreinarealene og denne er nå i ferd med å implementeres blant annet i ny besøksstrategi for verneområdene på Hardangervidda.

I Setesdal-Austhei og Brattefjell-Vindeggen er man ennå i en datainnsamlingsfase, hvor det blant annet jobbes med videoanalyser fra kamerasendere av reinens beitebruk i skog og bedre kunnskap om ferdsel i Setesdal-Austhei. Vinteren 2021 ble det også merket nye simler i Brattefjell-Vindeggen etter at 3 av totalt 4 sendere var ute av drift som følge av teknisk feil

og felling i jakta.

Kartframstillinger

I likhet med foregående år framstiller vi kart over blant annet villreinen sin arealbruk på forespørsel fra forvaltninga. Dette gjelder blant annet for Norman-prosjektet (overvåking av villreinens arealbruk) i Rondane.

På forespørsel fra nasjonalparkstyret for Rondane visualiserte vi villreinkrysninger av Grimdalsvegen, samt så på villreinens arealbruk gjennom året.

Videre forberedte og lagde vi kart over reinens arealbruk rundt turisthytta Reinsvassbu i Snøhetta, i forbindelse med en artikkel om hvilken betydning en nedleggelse av en merka turiststi kan ha for reinen i området.

Målområde 4: Verdiskaping

Norsk villreinsenter arbeider med verdiskaping blant annet gjennom å etablere attraksjoner som bidrar til å trekke folk til oss, som vi igjen kan formidle vårt budskap om å ta vare på villreinen til. Vi deltar også direkte i flere pågående verdiskapingsprosjekter.

Besøkssenter villrein

Norsk villreinsenter sine publikumsrettede attraksjoner, viewpoint SNØHETTA og Fjellportalen med uteområder, utgjør «Besøkssenter villrein». Villrein og mennesker har begge hatt tilknytning til Dovrefjell i lang tid. Ved besøkssenteret gir vi våre besøkende et innblikk i vår felles historie med villreinen, utviklingen av samfunnet og de utfordringer for villreinen som denne utviklingen har ført med seg. Vi ønsker og gi mye kunnskap, men også å utfordre våre besøkende til selv å reflektere om aktuelle løsninger for villreinens utfordringer.

Ved Besøkssenter villrein ønsker vi å skape holdninger, bevissthet og verdier hos våre besøkende, som gjør at de får et forhold til dyret villrein som igjen gjør at de vil ta vare på villreinen og dens leveområder.

Sommeren 2020 hadde vi to sommervikarer ved Besøkssenter villrein, og viewpoint SNØHETTA var bemanna hver dag i høgsesongen, mens Fjellportalen var bemannet deler av uka.

I 2020 var viewpoint SNØHETTA åpent fra 10. juni til 11. oktober. Pga. situasjonen med covid-19, ble åpningstidene gjennom døgnet justert etter nasjonale retningslinjer og lokale anbefalinger. På dagtid var det hele sesongen minst én naturveileder til stede for å gi veiledning til de besøkende. Sommervikarene leverte aktiv naturveiledning for både enkeltpersoner og grupper i tillegg til å være tilgjengelige for å svare på spørsmål folk måtte ha. Den menneskelige formidlingen er høyt verdsatt av våre besøkende. Barn og voksne får svar på sine spørsmål, og de kan ofte se moskus, og av og til villrein, fra viewpoint SNØHETTA. Siden åpningen i 2011 har ferdselen opp til viewpoint SNØHETTA blitt registrert, og i 2020 hadde vi ca. 30.000 besøkende igjennom sesongen.

Fjellportalen har de siste årene vært under utvikling. En del elementer, som for eksempel kart

og turforslag, kom på plass allerede i 2019. Det samme gjorde den steinmurte «Ura» hvor de besøkende kan slappe av og fyre bål. Høsten 2020 stod enda en del av innholdet i Fjellportalen klart til bruk. Vi fikk innviet denne nye delen ved besøk av klima- og miljøministeren i september. Siste del av innholdet i Fjellportalen er planlagt ferdigstilt til åpning i juni 2021.

Villrein fjellet som verdiskaper

Miljødirektoratets program "Villrein fjellet som verdiskaper" har som formål å stimulere til bred verdiskaping knyttet til de ti nasjonale villreinområdene, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Programmet skal bidra til en god gjennomføring av de regionale planene for nasjonale villreinområder, og til å utvikle og spre kunnskap om villreinen og villrein fjellet til ulike målgrupper.

I tillegg til å ha en overordnet rolle som rådgiver og praktisk tilrettelegger er begge driftsenhetene direkte involvert i flere av prosjektene, både i styringsgrupper og arbeidsgrupper, og også som partner.

Norsk villreinsenter arrangerte i 2020 et webinar for alle prosjektene under verdiskapingsprogrammet "Villrein fjellet som verdiskaper". Alle, utenom ett av prosjektene var representert og fikk presentert arbeidet som var gjort så langt.

Det er etablert egen nettside for programmet på villrein.no: <http://nvs.villrein.no/oversikt>, der de ulike prosjektene er beskrevet. I tillegg er det etablert egen Facebookside for programmet.

Besøkssenter nasjonalpark Hardangervidda

Norsk villreinsenter Sør er samlokalisert med Besøkssenter nasjonalpark Hardangervidda. Besøkssenteret hadde ca. 15000 gjester totalt i 2020.

Steinbua, Oldemorstien og servicebygget

Steinbua med tilhørende servicebygg ble benyttet i naturveiledningsøyemed flere ganger i 2020. Både som en del av aktiviteten til landslinja, men også for grupper utenfra. Imidlertid var omfanget noe mindre enn foregående år grunnet smittevernregler.

Oldemorstien står åpen og er til fri benyttelse. Det er vanskelig å si noe om bruken, men den er et populært turmål i barmarksesongen. Norsk villreinsenter benytter seg av stien i forbindelse med ulike arrangement i 2020. Hardangervidda nasjonalparksenter benytter også stien til naturveiledning.

Internasjonalisering

Norsk villreinsenter skal bidra med kunnskapsdeling og kunnskapsinnhenting på tvers av landegrensene, og vi er blant annet en del av CARMA-nettverket. I 2021 har Norge en vertskapsfunksjon for et større webseminar og Norsk villreinsenter er blant aktørene som bidrar her. I 2020 startet man planleggingsarbeidet med dette seminaret.

Organisasjon og økonomi

Personale

Stiftelsen Norsk villreinsenter hadde i 2020 ti faste medarbeidere. Av disse er en person ansatt i 50 % stilling, en i 80 % stilling, og resten i 100 % stilling. I tillegg har man ved kontoret på Skinnarbu hatt avtale om tjenestekjøp av formidlings og informasjonsoppgaver fra fast person tilsvarende ca. 40 % stilling.

Daglig ledelse er delt mellom Raymond Sørensen på Norsk villreinsenter Nord og Peter C. A. Köller, som tok over etter Marianne Singsaas 1. juni, på Norsk villreinsenter Sør.

Ved utgangen av 2020 var det ansatt 5 kvinner og 5 menn ved stiftelsen.

Tettere kontakt og samarbeid mellom de to sentrene har vært prioritert i 2020. Det har munnet ut i stor økning i både formelle og uformelle møter, og de ansatte ved begge kontorsteder møtes nå fast til fellesmøte hver mandag – alt digitalt. I tillegg til at det er sosialt viktig, gjør det stiftelsen mer kompetent og mindre sårbar.

I desember 2019 ble personalhåndboka for Norsk villreinsenter vedtatt. I løpet av 2020 er denne implementert i daglig virksomhet, og alle ansatte opplever dette som et positivt løft, og det er blant annet lagt ned en del innsats i kompetanseheving innenfor HMS både blant verneombud/tillitsvalgte og ledelsen.

Gjennom 2020 ble det jobbet godt med lønnspolitikk, noe som blant annet resulterte i en særavtale som ved utgangen av året var nær signering.

Det er gjennomført medarbeidersamtaler med samtlige ansatte ved stiftelsen, og det er generelt lagt stor vekt på kommunikasjon og trivsel.

Økonomi

Stiftelsen hadde i 2020 et overskudd på kr 1 482 411,- som er overført til fri egenkapital. Egenkapitalen ved utgangen av året var på kr 19 901 762,-. Stiftelsen har ikke langsiktig gjeld. Økonomien vurderes som god, og forutsetninger for fortsatt drift anses å være til stede.

Driftsinntektene utgjorde til sammen kr 14.221.601,-. Den største posten var på kr 8.546.000,- i årlig driftstilskudd fra Miljødirektoratet. I 2020 er verdien av tilførte aktiverte eiendeler kr 1.384.759,-.

Det er i 2020 gjort en endring i regnskapsprinsippene vedrørende tilskudd mottatt til bygg og anlegg som tidligere er ført som en forpliktelse under langsiktig gjeld. I 2020 er disse tilskuddene nettoført mot tilhørende driftsmiddel.

Dette har redusert posten eiendeler og posten gjeld med kr 10.597.412,-. Endringen påvirker ikke resultatet.

Helse, miljø og sikkerhet

Stiftelsen regnes ikke å ha negativ innvirkning på det ytre miljø. Arbeidsmiljøet er godt, og det har ikke vært skader, ulykker eller høyt sykefravær i virksomheten. Stiftelsen Norsk villreinsenter har hatt en operativ og revidert HMS-plan siden 2009.

Perspektivene framover

Etter styrets oppfatning har 2020 vært et godt år for Stiftelsen norsk Villreinsenter, med høy aktivitet til tross for en pandemi som påvirker samfunnet kraftig. Staben består av dyktige og høyt motiverte medarbeidere. Man drar stor nytte av det felles større fagmiljøet som er etablert ved begge driftsenhetene og den økte kontakten og samarbeidet man har fått til i løpet av året. Naturveiledning/formidling, kurs/foredrag, kontaktskapende virksomhet og arbeid med dokumentasjon i villreinområdene har tatt et godt steg videre. I 2020 har Stiftelsen i tillegg vært særlig synlig i media i forbindelse med både besøk av statsministeren og klima- og miljøministeren.